

Nebojša Milosavljević

Ne zaleći se sine

Kada sam kupio automobil dobio sam knjigu sa uputstvima od nekih stotinu stranica i još garanciju na pet godina. Kada mi se rodilo dete, nisam dobio ništa. Ni uputstvo, ni garanciju. Bilo bi lepo da mi je babica decembra '94. u Gradskoj bolnici na Zvezdari uručila onaj zamotuljak i ljubazno izdeklamovala: "Ovo je beba, a ovo je vodič kroz roditeljstvo gde su na svega 222 strane opisane sve moguće situacije i uputstvo kako reagovati na svaku od njih. A ovo je garancija na 21 godinu kojom jemčimo da će vaš potomak biti dobar, miran i poslušan, uzoran đak i primeran u svakom pogledu. Hvala lepo, dođite nam opet i preporučite nas vašim prijateljima". Ali - ćorak. Dobio sam samo par uopštenih saveta od bliže i dalje rodbine koji su se kretali u dijapazonu od: "treba to odmah prišrafiti" (pijani teča) do: "ne valja da se muško dete pusti da plače" (brižna baka). Pa se ti sad snalazi kako znaš i umeš.

Period ranog detinjstva prošao je relativno lako i ja sam kao otac učinio sve što je bilo u mojoj moći da ga priprelim za život: naučio sam ga da vozi bicikl, da pliva, da igra fudbal i košarku, da navija za "Zvezdu", ogadio mu bejzbol... Ponosan na svoju vaspitno-prosvetiteljsku ulogu, uljuljkao sam se u razmišljanju da sam postavio zdrave temelje i kako mi sada predstoji onaj blaženi period od nekoliko godina dok ne nastupi adolescencija. Mislio sam da imam dovoljno vremena da se priprelim za taj turbulentni period.

Međutim, dok si rekao keks, počelo je nešto čudno da se dešava. Onaj mališan koji je do juče tražio utočište u mom krilu, odjednom u to isto krilo više ne može da stane, a i golim okom sam mogao da vidim kako nadire talas testosterona. Znači, počelo je. Zalud stručne knjige koje me uveravaju da se sa svakom generacijom ta granica pomera po malo nadole. Zalud utešne reči da je to tek početak i da ono glavno tek dolazi. Ne, nikako ne mogu da se pomirim sa tim da sam sada roditelj jednog adolescenta. Suviše je rano. Mislim za mene. Pa, ljudi moji, ja još uvek nisam izašao ni iz mog sopstvenog puberteta.

Kroz glavu mi prolaze slike onoga što me čeka: Zatvaranje u sobu, maratonski telefonski razgovori, glasna muzika, žurke (brrr), prvo brijanje, zaljublivanje, patnja, euforija, depresija, prvi izlasci (ako se dobro sećam, tako se dolazi u kontakt sa cigaretama, alkoholom i drogama), "daj mi ključeve od kola", nervozno šetanje po sobi dok se ne vrati kući, "mene niko ne razume", "doći će mi jedna drugarica da učimo, ne vraćajte se pre ponoći"... Nekako mi se čini da će sve ono što sam u periodu odrastanja servirao svojim roditeljima sada da mi se vrati i to sa kamatom.

Zato sam i napravio plan reagovanja na predvidive situacije, kako ne bih sve ovo dočekao potpuno nespreman i, što je još važnije, kako bih bio naj cool tata na celom svetu, a ne neka konzerva koja ne razume porive mladosti. Znači da krenemo sa razradom zamišljenih mogućnosti. I to onih najvažnijih- ljubavnih:

Situacija prva: Moj mališan dolazi s osmehom od uva do uva (da nema uši smeja bi se oko glave), sa pobedonosnim izrazom na licu kao da je upravo dobio na životnoj lutriji. Za ruku posednički drži devojčicu koja pomalo stidljivo gleda u pod. "Tata, da te upoznam, ovo je Baramadhusiku, moja devojka. Upravo je došla u našu školu iz Pakistana". Lepo mogu da čujem kako mu hormoni zveče u glavi i vidim kako mu iz očiju izbija ponos mužjaka koji je uspešno okončao potragu za ženkom. Dođe mi da vrisnem: "Ne, sine, grešiš, ne zaleći se, poslušaj svog starog oca. Ne dozvoli da mi unučići budu kao da su izašli iz Kusturičinog filma". Talas panike raste u meni, ali se uspešno savlađujem i manirom velikog šmekera upućujem najljubazniji osmeh potencijalnoj snajki sa rečima koje su umočene u med: "Drago mi je da smo se upoznali Baramada...(whatever). Nadam se da ću imati prilike da vidim i tvoje roditelje. Mogli bi da navrate jednom kada spremim

svinjske nogice u saftu, sa karijem, naravno". Diskretno se povlačim gušeci nemir u sebi.

Situacija druga: Isti blentavi izraz na licu, isti pobeđnički osmeh, samo što mu se ovoga puta oklembesena o rame klata devojčica koja je bar dva puta teža od njega. Pirsing i tetovaže još više ističu njen urođeni šarm. Gleda me radozvalo, pravo u oči očekujući da pokažem znake divljenja. "Tata, ovo je Peggy, moja devojka". "Znam, sine, znam. Dala ti je da joj zavučesh ruku ispod majice (koja vapi da se opere) i ti sada pošto si osetio miris žene misliš da je ona jedna i neponovljiva i čestitaš sebi zbog toga što si baš ti imao tu sreću. Ali, ne, ne zaleći se sine. Poslušaj svog starog oca. Vidim na prvi pogled da joj je čale zbrisao natrag na New Foundland čim se rodila, da je keva odgajala nju i još dvoje-troje iz dva-tri propala braka, da je u kući uvek bilo više piva nego hleba, da će zatrudneti u sedamnaestoj i da će hraniti bebu pomfritom iz Meka. Nemoj da ti budeš taj mamlaz koji će da završi sa njom u nekom trailery". Sve je to htelo da izade iz mene u jednom dahu, ali sam se, normalno, uzdržao i nastavio da kuliram: "Peggy, pleasure is all mine. Please, make yourself comfortable". Odlazim, naizgled sasvim miran, u svoju sobu i padam u duboku i strasnu molitvu. Bože, podaj mi pameti.

Situacija treća: Otvaram vrata i nalazim se oči u oči sa crnom mambom. Sa savršeno skladnim divljim panterom pored kojeg stoji moj sin-ukrotitelj jedva se nekako uzdržavajući da ne pukne od ponosa. "Tata, ovo je Jadd..." Izgovara uobičajene reči, a ja vidim kako mu pogled govori: "Šta je matori, zanemio si. Ti ovako nešto nisi mogao ni da sanjaš". "Tačno, nisam ali mi je drago što ti možeš. Ne zameram ti i znam da je ovaj guzi koja je isklesana u granitu teško odoleti. Ali, sine, ne zaleći se, poslušaj svog starog oca. Strast je kratkog daha. Ubrzo će proći a ti ćeš se jednog dana pitati šta šestoro njene mlađe braće radi u vašoj kući i zašto se smenjuju u straži na prozoru neobično uznemireni kada vide policijski auto. Nemoj da se pitaš kako se tvoja mala Naomi Kempbel preko noći pretvorila u grdosiju od preko sto kila za kojom se vuče čopor dečurlije od kojih baš nijedno nema te tvoje plave oči". Razmenili smo misli bez ijedne reči, mada nisam baš siguran da je on moje u potpunosti razumeo. Podižem sam palac u vis u znak odobravanja i ostavljam ih same, sa nekim čudnim nemirom u duši, koji se mešao sa ne malim ponosom. Jedva čekam da ispričam ortacima šta je onaj moj mali priveo.

Situacija četvrta: Izgleda da su, konačno, moje molitve pale na plodno tle. Dolazim kući i zatičem junosu pocrvenelih ušiju kako deklamuje lekciju iz istorije dok ga anđeo u ženskom obliku preslišava sa ozbiljnim izrazom na licu. "Tata, ovo je Milica..." "Milica, Milica", vrištim ja u sebi. "Yes, Yes, Yes. Znao sam da ima boga. Čuo je vapaj moje napaćene duše i pokazao mu pravi put. Milica. Sa njom će da se nastavi moja loza, ona će starog da me pogleda. Radost i sreća moja." I dok u meni trešti vatromet, glumim uzdržanog i pristojnog oca svetskih manira. "Nadam se, Milice, da ćeš ostati na ručku sa nama". " Ne mogu", procvrkuta ona " čeka me otac da idemo na demonstracije ispred američkog konzulata. Protestujemo zato što su njihovi plaćenici u Haškom tribunalu osudili Vojislava Šešelja, najvećeg srpskog patriotu, a posle idemo na guslarsko veče". Gledam i ne mogu da verujem svojim ušima. Sudbina me opet izigrala najsurovije. Ostajem tako ukočen, a Milica, sreća moja, ode da brani vojvodu.

Situacija peta (zbog koje se ponekad budim sa vriskom okupan u znoju): Tata, ovo je Glenn, moj dečko...

NEKOPRAT

Mnogo sam bizi

Gledam tako pre neki dan ženu. Ma, moju brate, moju, ne neku drugu, to sam odavno prestao da radim. Gledam tako, ali ne sa nekom namerom, nego onako... Zadržao se valjda pogled, šta li? Vidim nešto mi se tu ne uklapa, ali ne mogu da provalim šta. Vratim se pogledom još jednom, sada malo pažljivije i osmatram. Jeste ona, nije ona. Ma mora da bude ona, koja bi druga bila? Razmišljam tako, odmeravam, kad me prenu glas:

„Šta zveraš?“, umilno će moja saputnica.

I tada mi puknu pred očima, kao da je taj glas a pogotovo ton, pokrenuo neku vremensku mašinu, odmota mi se film unazad i ja shvatih šta mi je to privuklo pogled.

„Izvini, a otkada si ti plavuša?“, upitah srećan što sam konačno našao rešenje za dilemu i što još uvek imam sposobnost da zapažam i takve sitnice.

„Od '98. Hvala što si primetio“, kaže ona.

Učini mi se za trenutak da je njen odgovor sadržao u sebi izvesnu notu sarkazma, ali reših da ne obraćam pažnju na to, jer mi je ova kratka konverzacija ionako poremetila tok misli. Mada, nije loše ponekad sa ženom razmeniti po neku, pa to i zapisah u svoj godišnji planer.

Utom dođe i mali iz škole. Hrupi onako na vrata, baci ranac u neki ćošak i pravo uz stepenice, čuje se kao da se penje krdo bizona. Ja ne mogu da se osvestim. Eto, jednom čovek dođe ranije kući i šta zatekne?! Žena totalno promenila lični opis, a sin porastao za pola metra. Pa čekaj malo, nećemo tako. Dozovem ga nekako da dođe dole, postavim ga ispred sebe i priupitam:

„Koji si ti, mali, razred“? „Osmi“, kaže on. „Kako, bre, osmi?“

Pa kolk'o juče sam bio na priredbi u školi kad ste pevali ono, kako beše, a ti si bio najmanji u redu, nisi se ni video, a sada si, magarče jedan, višlji od mene za glavu. Kako to?“.

„To je bilo kada sam bio drugi razred a, inače, baš me juče nastavnica pitala da li su se moji roditelji razveli i da li ti još uvek živiš u Kanadi“, odgovara naslednik.

Eto ti sad. Još jedna strelica sarkazma upućena prema meni i to od moje krvi i od mog mesa. Izbegoh i nju veštom eskivažom, ne želim raspravu u porodici, ali me sve to natera na razmišljanje. Vidiš, rintam kao konj, karijeru gradim, a ovde kod kuće to, izgleda, ne nailazi na odobravanje nego, čini mi se, više se nekako izvrgava ruglu i nipodaštava, a da ne pričam o tome kako mi se između redova nameće i određeni osećaj krivice. I to sada kada sam se konačno uspeo stepenicama uspeha do određenog položaja za koji mi je bilo potrebno toliko godina.

Ne, nije važno koje mesto zauziram u firmi, važnije je to što sam uspeo da sebe dovedem u poziciju da me drugi smatraju za čoveka koji je mnogo bizi. A to - biti bizi, jedna je od najvažnijih stvari u ovom društvu. To sam snimio odavno, još kada sam došao u ovu zemlju. Znači, nije od presudnog značaja šta zapravo radiš, već da se predstaviš kao neko ko nikada nema vremena za druge, kao neko ko od silnih poslova ne zna gde mu je glava, i kao neko čije je vreme toliko dragoceno da onaj kome posvetiš koji minut ima osećaj kao da ti dukati iz usta ispadaju dok pričaš sa njim. Znači, formula je vrlo prosta: biti bizi = imati puno posla = biti uspešan = imati puno para.

Kada sebe dovedeš na taj nivo, odnosno kada ubediš druge da si toliko bizi da je prava nagrada doći do tebe, i da si pun kao brod, onda ostale stvari postaju mnogo lakše. A da je bilo lako na početku, nije. Učio sam od drugih, uspešnijih, i savladao abecedu, ali su mi bile potrebne godine za to. Kada sam došao u Kanadu, našao sam posao relativno lako, skućio se, stao na svoje noge i krenuo da se socijalizujem tj. da gradim položaj u društvu, jer je čovek takvo biće da ne može bez drugih. Džaba ti uspeh ako nije propisno overen statusom na društvenoj lestvici. Međutim, kako koga pozovem, a on - bizi. Ne može da se vidi, ne zna gde mu je glava. Pozovem drugog, ma kakvi, mašina se javlja ostavite poruku. Ne možeš do ljudi ni pogledom dopreti, toliko su nekako visoko. Bude i neki skup, slava recimo, piknik neki, rešim ja da se predstavim onim uspešnim, spremim i teme kako ću i šta da pričam ali badava, sve nekako gledaju kroz mene, okreću glavu, kao traže nekog, pa kad vide onog sebi ravnog jedva čekaju da zbrišu. Ja tako ostanem da se sušim, lepo mi ljudi dali do znanja da nisam njihova liga.

E, onda rešim da okrenem list. Sednem tako jednog dana i razradim čitavu taktiku. Ja, u stvari, nemam neki položaj u kompaniji, više sam onako administrativac, ali krenem za početak odatle. Prvo, na telefon se uopšte ne javljam, nego kasnije preslušavam poruke i pravim listu prioriteta kome ću da odgovorim odmah, kome malo kasnije, a kome nikada. Drugo, dok traje radno vreme ne izlazim iz svog kjobikla, ne uključujem se u kancelarijske rekla-kazala i ne družim se sa ljudima pored voter kulera. Nabijem glavu u ekran i kao radim sve u šesnaest. Treće, sa posla nikada ne izlazim u pet sati. Ostajem najmanje do sedam, osam, a nekada i duže. Za kratko vreme stekao sam imidž čoveka koji se ubija od posla, koga ne treba bez preke potrebe uznemiravati i koji predstavlja pravo blago za firmu. Nisam doduše dobio ni unapređenje, ni povišicu, ali zar je takva reputacija malo?

Onda, porodica. Polako ali sigurno, navikao sam ženu i dete da me nema nikada kod kuće jer sam, naravno, mnogo bizi. Dođem kasno, odem rano, malo pričam, a vikende se trudim da popunim poslom koji donosim za rad kod kuće ili nekim društvenim aktivnostima napolju. Nije prošlo dugo, a ja lepo vidim kako ova moja šapuće sinu da ne uznemirava tatu jer je mnogo bizi. Znači, taktika funkcioniše.

Kada sam apsolvirao pravljenje autoportreta na mikro planu, krenuo sam na makro perspektivu, odnosno na srpsku zajednicu u Torontu. Jer, hteli mi to da priznamo ili ne, ipak nam je najvažnije u kakvom nas svetlu vide naši zemljaci. Ako kod njih ne overimo auru uspešnosti, onda ti je jalov posao. Krenem, dakle, sa još suptilnijim pristupom problemu. Razradim sve do najsitnijih pojedinosti. Zove mene, na primer, neki poznanik i pita kada možemo da se vidimo, ima, kao, nešto da mi ispriča.

„Možemo“, kažem, „16. marta imam dva sata slobodno po podne“.

„Ali, sada je januar“, čudi se on.

„Sorry, totalno sam bukiran, evo gledam planer, nema gde igla da padne“.

Spustim slušalicu i smeškam se, tako se to radi. Onda, na privatne pozive odgovaram samo nakon petog ili šestog ostav-ljanja poruke. Nekada ni tada. Trudim se da mi mašina uvek bude puna, pa da ljudi steknu utisak kako nemam vremena ni da preslušam traku. Kada nema poziva, a često ih baš i nema, pozovem svoj broj i ostavim jedno pedesetak poruka da napunim mašinu i ostavim tako...

Što se društvenih događaja tiče, tu sam napravio strogu selekciju. Nema više da idem svuda i da me razvlače kao laku žensku koja je svima dostupna. Biram da se pojavim samo tamo gde ima uspešnih, gde je prva liga. Mesari, pekari, zubari, apotekari, programeri. To je svet sa kojim volim da se mešam. Dolazim uvek užurbano kao da me neko juri, nosim dva laptopa i dva celularca koji non-stop zvone. Kako to uspevam? Pa, lepo. Programiram pozive za buđenje na oba telefona na svakih pet minuta. Oni zvrndaju, a ja se javljam, čas na engleskom, čas na srpskom, pregovaram, ugovaram, zakazujem sastanke... Ljudi samo gledaju i klimaju glavom. Ovaj je definitivno jedan od naših. Mnogo je bizi.

Ako mislite da je to lako, varate se. Posao je to kao i svaki drugi. Ali, isplatilo se. Evo, skoro sam postao član crkveno-školske opštine, ušao sam u upravu fudbalskog kluba, bio sam čak jednom i u žiriju za izbor srpske Mis Južnog Ontarija. A da ne pričam o pozivima koje sam morao da odbijem zbog prezauzetosti. Ljudi sada preda mnom pričaju o velikim poslovima, traže mišljenje, savet, a ja cedim reči kroz zube, škrtaim, uvijam, zamotavam. Igram svoju igru i uživam.

I tako, prolaze dani, ispunjeni kao šipak. Nema se vremena ni za šta. Dođem sinoć kući, žena još budna, što me je malo iznenadilo. Vrti se po sobi, kao sprema nešto. Ja je gledam, dopada mi se ovako kao plavuša, ne mogu da lažem.

„Ti si mene potpuno zaboravio“, prozbori ona, ali onako nekako mazno.

„Ma, nisam“, kažem, „Nego ne znam više gde mi je glava“.

Mnogo sam bizi.

Komšija je važniji od brata

Glavna soliterska abronoša - Dragica, zastala je na desetom spratu da dođe do daha. Vest koju je nosila bila je suviše vruća i suviše važna da bi gubila vreme na čekanje lifta, pa je od prizemlja gde žive domari Popovići, koji su imali čast da prvi saznaju trač, pa sve do sada jurcala stepenicama od sprata do sprata obilazeći na svakom po dva, tri stana šireći aber brzinom na kojoj bi joj i Rojters pozavideo. Dok joj se boja polako vraćala u lice, razmišljala je još koliko komšija treba da obiđe: "Znači, ostali su još Stankovići, Kangrge, Jovanovići, Radići, Markovići, onda oni novi što se ni sa kim ne druže... Jaaj, pa tek sam na desetom, a ova zgradurina ima više od dvadeset. Bože, kakav dan".

Vešto je izbegla buljuk malih Somalijaca, koji su vreme provodili u hodniku jer ih je bilo previše da stanu u jednosoban apartman, i zastala ispred stana 1006. Smeškala se unapred zamišljajući Milkinu facu kada joj bude sapštila novost. Pokucala je odlučno i samo što su se vrata otvorila, upala je unutra ne čekajući poziv. Famlijarno je privukla stolicu i pobedonosno pogledala u pomalo zatečenu komšinicu koju je prekinula u gledanju omiljene serije „Ljubav dolazi iznenada“.

„Sestro slatka, nećeš verovati“.

Milka je i dalje zurila u nju, znajući da nikakve reči nisu potrebne. Dragica će joj ispričati ono što je naumila bez ikakvih pitanja i potpitanja, pa joj je ostalo samo da čeka i vidi kakav je biser danas na repertoaru. Lepo je osećala kako joj telom prolazi neka prijatna jeza i sva se primirila u iščekivanju trača u obliku zaslađenog kolača, koji je sigurno i slađi i ukusniji od prepodnevene serije.

Dragica je znala šta se dešava u glavi žene koja je sedela preko puta i nije žurila. Iskusna u ovakvim stvarima, koristila je psihološku pauzu kao efektno i provereno oružje, pustila je žrtvu da čeka još nekoliko trenutaka, a onda kada je videla da Milkine usne nemo podrhtavaju u iščekivanju, izbacila vest kao iz topa:

„Maja ima švalera!!“

„Crna Dragice, šta pričaš! Ne mogu da verujem. Ona Maja sa četvrtog?“

„Evo, ovoga mi krsta, ne pomerila se s mesta, dabogda mi oči ispale sad na ovaj sto ako lažem“.

„Pa kako, mislim zašto, hoću da kažem kada, u stvari hoću kako?“

Dok se Milka davila u bujici pitanja koja su navirala, ophrvana sa jedne strane nevericom a sa druge radošću što je čula takvu stvar o onoj naduvanoj Maji koja ju je nekako uvek gledala sa visoka, Dragica se zavalila u stolicu i sa pobedonosnim osmehom posmatrala efekat koji je upravo proizvela. Osećala je skoro čulno zadovoljstvo, i ovaj trenutak je za nju bio duševna hrana. Lagano je obrisala uglove usana palcem i kažiprstom, spustila tonalitet i glasom sveznajućeg počela da iznosi svoju teoriju kao da objašnjava zaostalom detetu:

„Mila moja, ovako je bilo. Ti znaš da ja ne volim da zabadam nos u tuđe stvari, ali ovo nije moglo da mi promakne. Dakle, ta svetica ti se spandala sa onim našim rial estejt agentom, što ga je onaj mučenik od njenog muža, koji radi od jutra do sutra da bi se ona modirala, pozvao da se dogovore jer jadnik planira da kupi kuću. Elem, dođe on i izgleda da se dobro dogovorio, ali ne sa njim nego sa njom. Vidim ja, počeo on svaki dan da parikira ovde. Šta ima on da parkira ovde, pitam se ja? Tek, ne lezi vraže, jednog dana ja slučajno okrenula onaj kanal na televiziji što možeš da gledaš ko ulazi i izlazi iz zgrade, kad ona samo što je odvela decu u školu, eto ti ga on. Tako i sutra, tako i drugi dan. Dođe u devet, ode u 12. Tačan kâ€™o Švajcarac. Sretmem ga ja jednom, pa onako usput kažem: „ Vi nas baš često posećujete u zadnje vreme“. A on kaže da mora jer dolazi na konsultacije. Cvrč Milojka, otkad se to zove konsultacija, majke ti?“

„Au, ženo, šta mi napriča. Pa, kad sam ja slepa kod očiju, vidim ona šmizla u zadnje vreme sve se onako uvija kad hoda, podigla nos do nebesa, pa menja garderobu svaki čas, iz minića ne izlazi“.

„Jeste, minić, a kapilari popucali, bože me sačuvaj. Kako je nije sramota?“

„Pa ona da zna za stid ne bi to ni radila, žali bože onu decu i onog poštenog čoveka što radi ko crnac...“

Pošto su još nekoliko minuta secirale komšinicu do u sitna crevca, analizirajući svaki detalj njenog ponašanja, zahvaljujući bogu što nisu takve, Dragica je

iznenada ustala i krenula prema vratima. Setila se još koliko stanova mora da obiđe, a ni Milka joj više nije bila interesantna jer je iznenađenje prošlo i više nije bilo razloga za duže zadržavanje. Izljubila ju je na rastanku, onako u vazduh, obećala da će uskoro da joj donese recept za londonske štanglice i žurnim korakom krenula prema dvanaestom spratu. Jedva je čekala da vidi facu one Mare Stanković kada joj saopšti ovu bombu.

Milka je još dugo sedela gledajući u jednu tačku, uopšte ne primećujući da se serija „Ljubav dolazi iznenada“ odavno završila.

U isto vreme na petom spratu

Dragoslav i Zoran sede već treći sat za stolom u dnevnoj sobi. Komšije su, vrata do vrata, i već je prešlo u tradiciju da zajedno „ubiju dan“ što bi rekao Zoran. Ispred njih je flaša jeftinog viskija. Kako vreme prolazi i njihovi sastanci postaju svakodnevni, tako sve manje pričaju a sve više piju. Obojica su bez posla.

„I šta kažeš, majke ti, onaj Vlada sa trećeg sprata opet promenio firmu“, prekida tišinu Dragoslav, pomalo zaplićući jezikom i čkiljeći prema sagovorniku.

„Jesâ€™ brate, opef. I to, kažu, otišao na platu od osamdeset â€™iljada, pa ti vidi brajko moj“, odgovara Zoran lagano sležući ramenima.

„Pa, jelâ€™ ima pravde na ovom svetu, sve ti živo jebem, jelâ€™ ima pravde na ovom svetu, pitam ja tebe. On mlati pare a ja sedim ovde i ovako ko neki, kako bi reko... Jelâ€™ ti znaš uopšte šta sam ja bio, kakva, mislim, faca, kakav potencijal i uopšte, kako bi reko, marka, i sad da doživim da me on prepriša“.

„Pa šta meni pričaš, jarane, pa ti ne znaš šta sam ja bio, kakve sam pare zarađivo, kleli se u mene u firmi. Ali imam i ja svoj ponos, ne može tako, mislim, ima granica ispod koje ja ne idem. Ne, nikako.“

„Ajde, živi bili pa videli, neće ni on dugo. I njemu ima da se smrkne, pazi šta ti govori Dragoslav. Kažem ja tebi...“

„Ne, ja tebi kažem, ima da padne nema tu boga. Gotov je. Ja tebi to kažem“.

„A onda će da dođe ovde kod nas na čašu viskija, je li tako druže?“

„Apsolutno i sigurno, to ja već vidim, ali znaš šta?“

„Šta?“

„Neće biti, jer smo mi već sve popili!“

Dugo je njihov smeh, prekidan duvanskim kašljem, odzvanjao pustim hodnikom. Sipali su još po jednu i nazdravili komšiji koji će se uskoro strmoglaviti jer tako mora da bude i tu boga nema.

U isto vreme na četvrtom spratu

Domar Popović je naslonjen na vrata Majinog stana priljubio jedno uvo baš pored špijunke pokušavajući da čuje šta se dešava unutra. Pored njega je stajao usisivač, za svaki slučaj, ako neko naiđe da ga ne uhvati u šteti. Napinjao se iz sve snage, ali badava. Čuo je muški i ženski glas, ali nije mogao da razazna šta pričaju, a po tonu nikako ne bi rekao da vode ljubav.

„Ajde, navali mamlaze šta čekaš. Vidi njega, došao čovek i priča li priča. Ko neka tetka, ne pada mu na pamet da uradi nešto. Ih, što nisam ja unutra, videla bi ona...“

Šta bi Maja videla nikada nećemo saznati jer Popović nije uspeo da završi misao. Na stepeništu su se začuli koraci, i on je brže-bolje zgrabio usisivač i krenuo prema liftu. Razmišljao je šta da kaže ženi a bilo mu je nekako glupo da se vrati praznih ruku. Reći će joj kako je više od pola sata slušao dahtanje, stenjanje, vrištanje, i uzdahe ove pohotljivice. Možda bi mogao i da doda kako je ona rekla njemu ovo, a on njoj ono.

Lift je već stigao do prizemlja a on još uvek nije mogao da sklopi priču jer nikako da se seti šta se ono beše govori u tim trenucima. Ipak, setiće se do večeras. Pozvani su kod Kangrge na četrnaesti, a kad si među ljudima treba nešto i pričati.

Malo kasnije tu odmah u parkiću pored zgrade

Gospođa Naumović, tek pristigla iz Čačka, sa uživanjem je gledala unuke kako se pentraju po toboganu. Bilo joj je prijatno da gleda tu zdravu decu, lep park i da udiše svež vazduh. Srećni su ovi ljudi ovde, pomisli. Mir, sreden život, sigurnost. E, šta bi radili da su tamo ostali... Te njene misli prekinu Dragica koja u redovnom obilasku „parohije“ nikako nije zaobilazila dečje igralište jer se tu uvek može sa nekim popričati i razmeniti koja korisna informacija.

Nakon učtivog predstavljanja i male razmene misli o lepom vremenu, gospođa Naumović blago pogleda Dragicu ganuta njenom rečitošću i reče: „Znate gospođo, neobično mi je drago što moja kćerka i zet žive u zgradi u kojoj ima toliko naših ljudi. Vrlo sam srećna što čujem od vas da se družite i pomažete jedni druge. Zar to nije divno. U belom svetu naći nekog svog i bliskog.“

„Pa to vam i pričam gospođo. Ja uvek kažem - komšija je važniji od brata. Evo, ne pomerila se sa ovoga mesta ako lažem“.

Kako (ne)postati Kanadanka

Kako godine prolaze nova sredina, polako ali sigurno, radi svoje. Ljudi se „asimiliraju“ (malo lepša reč za -“foliraju“), menjaju navike, ponašanje, stavove, mišljenja, verovanja... Manje ili više neprimetno dolazi do mimikrije kojom novodošli, poput kameleona, menja kožu i prilagođava se podlozi u težnji da bude neprimetan, odnosno nalik ostalima. Kada bi se gledalo po polovima, videlo bi se da je to izraženije kod žena nego kod muškaraca. Zašto? Đavo bi ga znao, ko će još žene razumeti ? To još pokušavaju samo nabeđeni pesnici i oni koji su sa ženama malo posla imali. Zato, da počnemo sa mužjacima i načinom na koji se oni promene posle, recimo, jedne decenije u emigraciji.

Razlike su više onako kozmetičke prirode, dok suština ostaje manje-više ista. Recimo, pređe se sa „Nikšićkog“ na „Canadian“. U početku malo kisi, ali upornim treningom i jakom voljom ta mala neprijatnost se vremenom prevazilazi i do juče stran ukus postaje familijaran do intimnosti. Zatim, ne gleda se više fudbal kao nekada, ali tu je hokej koji može da uskoči kao zamena. Znam da to nije ono pravo, ali u nuždi čovek svašta radi. Postoje dva tima, publika, sudija, može da se psuje i navija, pa na kraju dođe negde na isto. Onda, promene se kola i to nabolje (od „Yuga“ je sve bolje), i tako malo po malo muškarac izmeni ponešto u svom životu, ali i to samo u slučaju da povećava udobnost. Inače, stare navike i razmišljanja uglavnom ostaju isti, počevši od popodnevnog spavanja pa do pogleda na politiku. Što se izgleda tiče, to je oblast koja trpi najmanje promene jer je većina pripadnika jačeg pola izuzetno zadovoljna kada stane ispred ogledala i ne vidi nikakav razlog da tu nešto menja.

Sa ženama, stvari stoje sasvim drugačije. Emigrantski život na njih tako utiče da su razlike suštinske prirode. I na psihološkom i na fiziološkom planu. Zašto je to tako, ne bih znao da objasnim, ali promene su toliko vidljive da ih je teško ne uočiti. Da se zadržimo samo na fiziološkim tj. spoljnim. Evo, recimo, primer one dame koja u svom rodnom gradu ni po jogurt nije išla nenašminkana i skockana od glave do pete. Naravno, misao koja se ženskom rodu usađuje u glavu od malih nogu da „uvek moraš da budeš doterana jer nikada ne znaš koga ćeš da sretniš,,“ bila joj je uvek u mislima i nije joj padalo na pamet da prenebegne pravilo koje su poštovale

generacije ženskinja u njenoj porodici. Šta se sa njom dešava posle više godina provedenih u Kanadi? Evo kako to obično izgleda po fazama:

Faza 1: Nekoliko meseci nakon dolaska, ta ista dama stojeći jednog jutra ispred ogledala odlučuje da se ne našminka jer je izračunala da bi za tih desetak minuta mogla da nahrani psa, spremi deci užinu za školu i proveriti izveštaj sa berze (upravo tim redom). Znači, prvi korak ka tipičnoj Kanadanki je načinjen i tu više nema povratka. Onaj glas malog đavola koji se uselio u njenu glavu odavno joj šapuće kako nema potrebe da se doteruje jer u ovoj džungli ionako nikoga ne može da sretne. Kada je izašla na ulicu u početku se osećala malo čudno kao da je gola, bože me sačuvaj, ali kada je videla da je niko ne zagleda sa čuđenjem se opustila i zaključila da je šminkanje stvarno gubljenje vremena.

Faza 2: Nedugo nakon toga, birajući obuću ruka joj je nekako sama krenula ka ravnim cipelama koje se lako obuvaju i ne stežu nogu. Do skoro nije mogla da zamisli sebe bez visokih štikli, ali kada je napravila nekoliko koraka u espadrilama osetila se nekako lako i oslobođeno, maltene spremna da potrči. Pogledala je svoje noge u ogledalu i malo se stresla jer su sada njeni stubasti listovi bez štikli koji su ih izduživali nekako došli do izražaja, ali je đavolski glasić u njenoj glavi uporno ponavljao: „Ma, ko te vidi, ma, ko te vidi...“ Poslušala ga je ponovo i napravila još jedan korak ka transformaciji. Izašla je napolje i uživala u lakom koraku. Trajalo je to nekoliko meseci, a onda su crne kožne espadrile (crno ide uz sve) zamenjene udobnijim patikama koje se ovde, kako je videla, nose i uz blejzer i suknju. Aleluja.

Faza 3: Jednoga dana gledajući kolegince u kancelariji, na um joj pade spasonosna misao: „Pa šta ja ovde glumim u „Versaćijevom“ kostimu? Koga hoću da fasciniram“? Već sutradan pojavila se u farmerkama i duksu i sa radošću primetila kako je ostale Kanadanke gledaju sa osmehom odobravanja. Dobro je, pomisli, na pravom je putu da postane jedna od njih. Odlučila je da petkom, kada je malo opušteniji dan, dolazi u donjem delu trenerke koji joj odlično stoji.

Faza 4: Pregledajući račune, zapazila je da previše troši na frizera. Eto još jedne loše navike iz starog kraja koju bi valjalo iskoreniti. Bilo joj je pomalo teško da donese tu odluku jer je uvek bila vrlo ponosna na svoju jaku, gustu kosu i na frizuru koju je održavala redovnim šišanjem i feniranjem. Ali kada je još jednom sabrala mesečne troškove i videla koliko daje za to zadovoljstvo, odlučno je našla gumicu i vezala rep. Praktično, lako za održavanje, a ovako kosa baš i ne mora da se pere svakog dana. Ne vidi se.

Faza 5: Ogledalo joj je nekada bilo najbolji prijatelj. Volela je, kada je sama kod kuće, da prošetala gola ispred njega i da samoj sebi oda priznanje. Pazljivo je gledala svoje telo pokušavajući da uoči znake koje je viđala kod drugih žena i sa zadovoljstvom primećivala da se zaista dobro drži. Stezala je kožu na butinama ne bi li zapazila nagoveštaj celulita, ali ništa od toga, sve je bilo čvrsto i zategnuto. Stavljala je olovku ispod grudi i gledala kako momentalno pada na pod. „Svaka čast devojko“, govorila je samoj sebi. Prošle nedelje, kada je muž odveo decu u šetnju, palo joj je na pamet da ponovi isti ritual koji nije upražnjavala već nekoliko godina, još od dolaska u Kanadu. Približila se ogledalu i zamrznutog osmeha gledala u prizor koji se pojavio pred njom. Nije imala potrebe da testira butine. „Narandžina kora“ bila je vidljiva i golim okom, a sa bokova su visile neke naslage nalik na našivene džepove. Odmakla se korak u nazad, pa još jedan i još jedan. Stajala je na kraju sobe i gledala u ogledalo: „Dobro je odavde se skoro i ne vidi“-pomisli. U blagoj panici pronašla je olovku i stavila je ispod grudi. Ispravila se i čekala da čuje kako pada na pod. Međutim, ništa se nije dešavalo, olovka je stajala i dalje. Stavila je zatim flomaster, pa marker, pa selotejp, pa heftalicu... I dalje ništa, sve je stajalo lepo pričvršćeno njenim opuštenim, mekim grudima koje su razroko gledale na dole. Lagano se obukla, sišla u prizemlje i otvorila limenku koka-kole. Polako je ispijala dok je slušala poznati glas: „Ma šta te briga, ko te ovde zagleda“.

Faza 6: „Bože, koliko je moja majka provodila vremena pored šporeta. Život joj je u tome prošao“, često je pomišljala na isteku prve decenije u Kanadi, zadovoljna

što ovde postoje tako ukusna gotova, polusmrznuta i smrznuta jela. „Staviš u mikrotalasnu i gotovo, pa neću valjda pored svih obaveza još i da skapavam spremajući ručak“? Sećala se kako je nekada tamo odakle je došla znala da po dolasku sa posla spremi bogatu trpezu, opere sudove, ispegla za sutra i uveče, doterana i sređena cakum-pakum izađe sa mužem u noć. „Bilo je to uzaludno trošenje energije, zato što je sredina to od mene očekivala. Ne, nema svrhe lomiti se tako celog života, žena mora da nađe vremena i posveti se sebi“ meditirala je dalje dok je rukom otresala mrve od čipsa sa krila i pogledom tražila novu kesu.

Faza 7: Stajala je u kadi dok je slušala kako se deca dole svađaju, a muž brunda kako ni u sopstvenoj kući više nema mira. Istuširala se na brzinu i po staroj navici počela da brija noge, kada joj je ruka u pola pokreta zastala. „Zašto? Zašto gubiš vreme i energiju na nešto što je tako malo važno? Ovde zima ionako traje mesecima, stalno si u pantalonama, ko te vidi?“ Đavolak je radio svoj posao i postavljao logična pitanja kojima se nije imalo šta zameriti. Spustila je žilet na ivicu kade i pomislila: „Stvarno, zašto“?

Život je tekao mirno i ravnomerno. Naša dama je polako ali sigurno napredovala u karijeri, sada već potpuno etablirana u ovo društvo. Kada biste je videli na ulici sigurno je ne biste razlikovali od ostalih Kanađanki. Bila je zadovoljna sobom i svojim životom. Postala je i aktivista u društvu za zaštitu crnih medveda, borila se protiv globalnog zagrevanja atmosfere i blagonaklono gledala na brakove osoba istog pola. Jednog dana, vraćajući se kući pogledala je na drugu stranu ulice i videla muža koji je, koliko ona zna, trebao da bude negde na službenom putu. Držao je za ruku mladu ženu koja je elegantno hodala na visokim štiklama zanosno njišući kukovima koji su bili tesno sapeti „Versaciijevom“ suknjom. Devojka se nečemu zvonko smejala dok je iza nje vijorila duga, negovana, tek isfenirana kosa.

Gara je lipsao odavno

Mala moravska varoš dremala je na julskom suncu. Sve se živo zavuklo u hladovinu, samo se čuju debele zonzare kako besno lete okolo i oseća se jak miris zrelih dudinja koje povremeno padaju na put prekriven debelom prašinom.

Jedino je živo u dvorištu starog trgovca Teofilovića, gde svaki čas neko promakne preko dvorišta u kuću ili letnju kuhinju. Miriše sveže ispečen hleb i čuje se kako zvecka escajg koji se postavlja na sto u bašti zastrt uštirkanim stolnjakom. U donjem delu dvorišta, tamo gde već počinju njive koje izlaze na Moravu, za malim stolom na kojem je plastična mušema, ispod starog razgranatog bagrema, sedi glava kuće i lagano ispija kafu. Naizgled miran, onako ispod oka, kroz guste zasvođene veđe, nadgleda čeljad i skoro neprimetno daje instrukcije. Samo kad primakne šoljicu usnama ili kada pripaljuje cigaretu, može se videti da mu ruke blago podrhtavaju. Niko mu ne prilazi. Čak ni unuk koji se neprirodno umirio, jer oseća da se nešto važno dešava. Poslali su ga da stoji na kapiji i izviruje na ulicu ne bi li prvi ugledao i javio kada naiđu očekivani gosti. Žena mu se zavukla u kuhinju i ne proviruje. Vidi je s leđa kako stoji nagnuta nad sudoperom i zna da joj suze bez prestanka kaplju na mokre tanjire. Sin posluje oko pečenja a snaja u gostinskoj sobi, u debeloj hladovini, raspoređuje sitne kolače po velikim tacnama.

Teofilović čeka sina koga nije video deset godina. Tačno je toliko proteklo od kada je sa ženom i tek rođenom ćerkom protiv njegove volje otišao u Kanadu. To mu je bio prvenac i mezimac. Spremao ga je da ga nasledi i bude četvrta generacija trgovaca u porodici. Oni su već mnogo godina dobro poznati i cenjeni, ne samo u varoši, nego u celom kraju. Legende su se prepričavale još od njegovog dede o poštenju, časti i radinosti Teofilovića. Kada je pomislio da će lagano da se povuče i prepusti poslove nasledniku, počeo ono ludilo od ratova, bede i svakakve nesreće. Jedne večeri sin i snaja mu saopštiše da su dobili kanadske vize i da odlaze već za nedelju dana. Dugo je gledao u njih ne shvatajući o čemu oni to pričaju. Kome može da padne na pamet da tek tako napusti svoju kuću, gde su mu se i preci rađali, porodicu, tradiciju, ustaljeni način života, koji je po njemu bio večan i nepromenljiv baš kao i Morava koja je lenjo tekla tu pored varoši. Reč po reč, počeo svađa između njega i sina, padoše teške reči, one koje se retko izgovaraju i dugo

pamte. Zalud je starac praskao i pretio, sin ga je gledao ravno u oči nepokolebljiv u svojoj odluci. Nakon nekoliko dana otišao je bez očevog blagoslova. Stari Teofilović zabranio je svima u kući da pred njim pominju njegovo ime i nije hteo da čuje nijednu reč o njemu. Znao je da se majka i brat čuju sa njim i da im je rekao kako im je tamo dobro, ali se pravio da ne zna ništa i da on za njega više ne postoji.

Prolazile su godine, a njegova gorčina je samo rasla. Gledao je mladog sina koji je bio dobar i poslušan, ali nije u njemu bilo one vatre i vulkanske snage, one smelosti da rizikuje, želje za razuzdanim provodom, za životom, koje je izgleda svom svojom silinom preručio u prvog sina. Zato je ponekad bio osoran i grub prema ovom drugom bez razloga. Znao je to, ali začudo nikada ga nije grizla savest. Smatrao je da je njemu nanesen najveći bol i da i svi drugi moraju bez gundanja da ispaštaju zbog toga. Posle tri godine žena mu je prvi put sa snebivanjem saopštila da sin želi da dođe, da ih vidi i da se pomiri sa ocem. Nije joj dao ni da završi. Obrecnuo se na nju i rekao joj da mu saopšti, kad već krišom govori sa njim i ne poštuje volju svog muža, da je ta priča za njega završena, da on sada ima samo jednog sina i da mu niko drugi ne treba.

Znao je da je to došlo do njega i da će ga darnuti u živac. Poznavao ga je kao što poznaje sebe, bili su isti. Hteo je da mu nanese bol, da ga kazni za ono što je on njemu uradio, što ga je ostavio zarad nekog, po njemu, boljeg života. Gluposti, mislio je, nema boljeg života nigde gde je čovek stranac. Bez obzira na sve, on je morao da ostane ovde jer je tu rođen i stvoren da živi upravo u ovoj varoši i nigde drugde. Znao je takođe da on tamo nije i ne može biti srećan, ali da se iz ponosa neće vratiti. Nikada.

Proteklo je još neko vreme, a njega je sve više počinjala da plaši pomisao da će umreti a da sina više nikada neće videti. Počeo je da se budi usred noći sa razarajućim bolom u prsima. Tada je ustajao, šetao po dvorištu i dozivao ga gušeći se u suzama. Svi u kući su sa strepnjom i strahom krišom komentarisali te njegove noćne šetnje, dok se on ujutru trudio da opet bude jak, nepokolebljiv i suvereni vladar porodice.

Godine su neumitno tekle, leta su dolazila i prolazila, a on je sve više vremena provodio za stolom ispod starog bagrema leti ili u kuhinji pored šporeta zimi. Sin i

žena su ga gledali kako kopni i krenuli su u otvorenu borbu da konačno popusti i dozvoli otpadniku da dođe. Nije više bio tako tvrd kao nekada. Dopuštao je da mu prepričavaju razgovore i pisma, novosti iz njihovog života u Kanadi i njegove pozdrave „svima“. Nije ništa komentarisao ali su znali da guta svaku reč i da krišom čita pisma koja je majka uredno ređala u prvu fioku nathasne u dnevnoj sobi. Jednog dana, dok je severac napolju brijao zaleđena polja a oni sedeli pored peći, on je ne gledajući ni u koga, nego pravo u vrh svoje zažarene cigarete rekao onako, kao za sebe: „Pa neka dođe već jednom, ako hoće da me vidi živog“. Nakon te reči koje su svi čekali toliko godina, ostalo je završeno brzo. Od sina je stigla vest da dolaze početkom leta i da se nada da će ih „sve zateći žive i zdrave“.

I evo, leto je došlo, on sedi ispod bagrema a od susreta sa sinom ga dele samo minuti. Ne zna kako da se ponaša i zato ispija i treću kafu namrgođen i mrk, dok čvrsto steže šake i sakriva ih ispod stola da niko ne vidi kako mu ruke drhte. Senke su već počele da se izdužuju kada je začuo unuka koji se proderao viseći na kapiji:

„Eno ih idu! Idu!“

Odmah zatim naišao je raštimovani zvuk jednog od tri taksija u gradu, a posle toga video je kako se automobil zaustavlja u oblaku prašine, a iz njega izlaze njih troje. Pripremao se za ovaj trenutak i znao je da sada ne sme da zaplače ili pokaže bilo kakvu slabost. U dvorištu je zavladao cika, vriska i opšte veselje. Gledao ga je kako grli majku, brata, kako se pozdravlja sa snajmom, diže na ramena bratanaca. Video je kako se sve vrti oko njega, kako je i dalje centar sveta svuda gde se pojavi. Kako širi radost i energiju koja prelazi na druge. Onda su im se pogledi sreli. Sin je spustio dete na zemlju i lagano krenuo prema malom stolu ispod bagrema.

Ostao je da sedi i čeka da mu priđe. Kada je seo preko puta njega nisu se rukovali, samo su posmatrali jedan drugog, svako u svojim mislima. Sin je sa nevericom gledao u starca koga je pamtio kao snažnog i energičnog čoveka, dok je otac zurio u svoj odraz od pre tridesetak godina. Tišina je zavladao u celom dvorištu. Mlađi čovek je skrenuo pogled i pažljivo razgledao dobro poznate stvari. Zamagljenu čašu sa ledenom bunarskom vodom, šoljicu za kafu sa okrnjenom tacnom, kockastu mušemu na mnogo mesta izgorenu žarom cigarete... Oči su mu lutale

okolo kao da traži zašta bi mogao da se uhvati. Čovek preko puta njega čvrsto je stezao ruke ispod stola.

„A gde vam je Gara?“, progovori napokon sin.

„Lipsao je Gara. Odavno“.

„Pa, kako?“

„Eh, kako. Bila matora džukela pa lipsala. Eto kako. Zavuko se tamo u dno bašte, nismo ni znali gde je dok ga sutradan neko nije našo kako leži. 'Oćeš da ti pokažem to mesto?“

Ustali su i krenuli kroz nepokošenu travu. Dva čoveka, sa leđa indentična, stajali su na ivici dvorišta dok je stariji pokazivao da je baš na tom mestu, eto, lipsao Gara pre nekoliko godina. Dok je pričao, ruka mu, kao slučajno, dotaknu sinovljevu mišicu, a onda ga u trenutku iznenada zgrabi i zagrli tako snažno i tako silovito kao da ne želi više nikada da ga pusti u taj prokleti svet i kao da hoće da ga zaštiti od svega kao nekada kada je bio mali i kada je ceo život bio pred njima.

Večernji povetarac nailazio je sa Morave a starac je čvrsto držao svog sina. Oči su mu bile suve i nasmejane.

NEKOPRAVA

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>